

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *November 17-én ünneplik*

Buda és Pest egyesítésének félézázados jubileumát

Forrás:

Uj Nemzedék

1923. 11. 4.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

történe-szünk-nél, aki sokat foglalkozott Budapest egyre jobban tüne-dező emlékeivel; kérdé-stünkre a kö-vetke-zőket mondotta:

— Az idegen, ha egyszer *Budapest*-et látta, a *Duna*, a *Gellérthegy* és a *Várhegy* felejlhetetlen panorámá-ját dicséri a külföldieknek. *A kirá-lyi várat a tatárdulás után a XIII század közepe táján építették* és egészen addig, amíg a törökök 1541-ben *Budát* elfoglalták, a magyar kirá-lyok lakóhelyeül szolgált. A vár köré lassankint bevándorlott lakó-sok telepedtek le, akiknek a magyar királyok kiváltságokat biztosítottak. Mikor 1686-ban *Budát* a törököktől visszavették, a gyarmatosítás újra nagy arányokban indult meg és az ujonnan betelepülteknek *Lipót* ki-rály 1703-ban megint biztosította a régi kiváltságait. A lakosság szá-mának növekedése feltűnő gyorsá-sággal ment végbe, 1720-ban *Buda* lakosainak száma 9600, *Pesté* ezzel

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

Idő

1872/1923

Szer

Helyszám

November tizenhetedikén

ünneplik Buda és Pest egyesítésének félézázados jubileumát

— Az *Uj Nemzedék* tudósítójától. —

Ötven esztendővel ezelőtt, 1873 november 17-én olvadt egységes közigazgatási testbe *Pest*, *Buda* és *Óbuda* s ezt a napot ünnepség ke-retében üli meg a székesfőváros törvényhatósága. Az emlékünnepet a tanács szociálpolitikai ügyosz-tálya készíti elő *Lobmayer* Jenő dr. tanácsnok vezetésével.

Az *Uj Nemzedék* munkatársa fel-kereste ez alkalomból az ügyosz-tályt, ahol az ünnepség előkészíté-séről a következő tájékoztatást kapta:

— A főváros *Pest*, *Buda* és *Óbuda* városok tényleges egyesítése ötvenedik évfordulóján, november 17-én emlékünnepet tart. A mai su-lyos viszonyok közepette ezt *csak a legszerűsebb keretben* rendezhet-jük, de a félézázados határkő mel-lett nem mehetünk el anélkül, hogy az egyesítés nagy napjára vissza ne tekintünk.

— *November 17-én* délelőtt tíz órakor *Te Deum* lesz a belvárosi fő-plébánián, amelyen *Csernoch* János hercegprímás őfóméltósága pontifi-kál. A *Te Deum* előadásra kerül *Demény* Dezsőnek ez alkalomra írt ünnepi szentmiséje.

— Mind a szentmisére, mind az utána következő diszközgyűlésre meghívtuk a törvényhatóság bizott-sági tagjain kívül a *kormányzó* őfóméltóságát, a *királyi hercegeket*, a *minisztériumokat*, a *társörvény-hatóságokat* és a *társadalmi egye-sületek vezetőségét*. Megpróbáljuk megkeresni azokat a *ma élő bizott-*

sági tagokat és tisztviselőket is, akik 1873-ban a főváros szolgálatá-ban állottak.

— A szentmise után féltizenkettő-ker kezdődik a *törvényhatóság disz-közgyűlése* az új városháza termé-ben. A diszközgyűlést a *Himnusz* nyitja meg, mely után *Sipőcz* Jenő dr. polgármester, majd *Berzeviczy* Albert dr., a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és *Csilléry* An-drás bizottsági tag mondanak ün-nepi beszédet. Az ünnepséget a *Szózat* rekeszti be, amelyet a székes-főváros énekkara ad elő.

— A főváros tanácsa a jubileum alkalmából felkért három zenei ki-válóságot, *Kodály* Zoltánt, *Doh-nányi* Ernőt és *Bartók* Bélát, hogy a jubileum emlékére zeneműveket írjanak. A *Filharmoniai Társaság* november 19-én filharmonikus hang-versenyt rendez, amelyen ezeket az alkalmi műveket mutatják be a nagyközönségnek. A hangverseny főpróbája november 18-án, vasárnap délelőtt lesz.

Fontos dátumok, emlékek a jubiláló Budapest élettörténetéből

A főváros, mint ismeretes, ebben az évben ünnepli *Buda* és *Pest* egyesítésének ötvenéves jubileumát. *Az ünnepség előkészületei már hó-napok óta folynak és pontos dátu-mát november 17-ére tűzték ki*. A jubileummal kapcsolatban munka-társunk érdeklődött egyik kiváló

szemben csak 2690, összesen 12.200. 1799-ig ez a szám 54.176-ra szökött fel, 1869-ben már 280.349 a lakosok száma, 1913-ban pedig 930.666.

A város fejlődésére igen nagy ha-tással volt az a körülmény, hogy a *XIX. századtól kezdve az ország kulturális, sőt az utolsó pozsonyi országgyűlés után a politikai élet is egyre jobban Budapestre, a termé-szeles centrumba terelődött*. Már a század elejétől kezdve kiváló fér-tiák közöttük különösen *József* ná-dor buzdított a város szépítésére. A kiegyezés után szinte napról-napra látható a fejlődés hatalmas irama. 1877-ben kezdik építeni a gyönyörű *Andrássy*-utat. 1895-ben a *körutakat*. Majd sorra épülnek a *parlament*, a *Szép-művészeti Mu-zeum*, a *klinikák*. Ekkor épülnek a főváros gyönyörű *templomai*, majd *iskolái* is hatalmas számban.

— Ismeretes, hogy *Budát Pesttel régebben hajóhid kötötte össze*. Óriási vivmány volt a *Lánchid* épí-tése, mely *Széchenyi* István gróf fáradhatatlan buzgóságának kö-szöni létét. A hid, mely kezdetben magánvállalkozásé volt, 1870-ben ment át az állami tulajdonába. Az egyre növekvő forgalom miatt egy-másután épülnek az új hidak. 1872—1876 között a *Margithid*, 1894—96-ig a *Ferenc József*-hid, 1897—1903-ig az *Erzsébet*-hid. A hidakkal együtt nemcsak a *Duna* panorámája szé-pült meg, hanem közlekedés szem-pontjából is ettől kezdve alakult *Budapest* igazi világvárossá. Az első *lóvasutat* 1866-ban építették a pesti oldalon, 1889-ben újabb rész-vénytársaság vette át a régi ló vasutak kezelését és ez építette a *vilamosvasutak* hálózatát is.

— Az egyre növekvő forgalom előmozdítására képezik ki gyönyörűen a *Dunapartot* s emelik a ha-

talmas *elevátort*. Az állatkereskedelem növelése végett hatalmas *közvágóhidakat* építenek, 1897-től kezdve emelik a *vásárcsarnokokat*. A *lakáshíány* a lakosság egyre növekvő száma miatt már 1883-ban érezhetővé vált, úgy hogy lassankint a fővárosnak magának kellett példát adnia modern lakások építésére. 1909-ben maga a főváros négy év alatt körülbelül hatezer lakást épített, hogy a lakások számát növelje. Az új vízvezeték 1892-ből való, amikor a főváros egy nagyobb *ragályos betegség* alkalmával elhatározta, hogy a régi vízvezetékét modernizálja és a főváros lakosságát egészséges ivóvízzel látja el. 1873 óta egymásután épülnek a kórházak. 1885-ben a *Szent István-kórház*, 1894-ben *Szent László*, 1898-ban a *Szent János-kórház*. A főváros *gázzal való világítása* 1855-től kezdődött, 1883-ban már a harmadik gázgyárat építik.

Ezek a ma már világvárossá fejlődött Budapest élettörténetének külső adatai. De ezek az adatok csak mérőkövek, határállomások, fölöttük ott zug, kavarog a történelem és körülöttük morajlik egy nép viharos ezer esztendeje. Mi azt látjuk csak, mivé lett. Finom, régi házak sejtetik még itt-ott a modern paloták mellett, milyen lehetett. Néhány százéves metszeteken pedig csodálkozva nézzük a templomokat s csak az öreg Dunára ismerünk rá, mely épp oly méltósággal, hatalmas hömpölygéssel ment el a királyi város mellett, mint ma, amikor Buda és Pest egyesítésének 50 esztendőjü jubileumát ünneplik.